

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی عربی

(دوره‌ی راهنمایی)

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی - ۳۰

ویژگی‌های کتاب‌های آموزشی
راهنمای تولید کتاب‌های آموزشی برای ناشران
نویسندگان و معلمان مؤلف

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی
تایستان ۸۸

زبان عربی، زبان دین، فرهنگ و تمدن اسلامی است که در طول هزار و چهارصد سال به تدریج با زبان و ادبیات فارسی آمیخته شده است. اهتمام نظام آموزش و پرورش کشور، به زبان عربی و تلاش در جهت آموزش آن، متأثر از این دیدگاه است که زبان عربی برای ایرانیان و سایر ملل مسلمان نه به مثابه یک زبان بیگانه، بلکه زبانی است که فرهنگ و تمدن اسلامی بر آن استوار است و به فرموده رهبر معظم انقلاب زبان عربی کلید فهم فرهنگ و معارف اسلامی است.

زبان عربی از عناصر مهم هویت فرهنگی مسلمانان است. امت اسلامی که متشکل از ملت‌ها، قومیت‌ها و طوایف مختلف هستند، در عین تفاوت دارای مشترکات بسیاری هستند (خدای واحد، پیامبر واحد، کتاب واحد، قبله‌ی واحد). زبان عربی نیز زبان مشترک دینی مسلمانان است. با این نگاه، زبان عربی زبان قوم خاصی نیست.

در دوران پیش از پیروزی انقلاب اسلامی درس عربی در پایه‌های دوم و سوم دوره‌ی راهنمایی و در دوره‌ی متوسطه تنها در رشته‌ی ادبی آموزش داده می‌شد. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به موجب اصل شانزدهم آموزش این درس از آغاز دوره راهنمایی تا پایان دوره متوسطه در تمامی رشته‌ها الزامی شد. در طی سه دهه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کیفیت آموزش زبان عربی رشد قابل ملاحظه‌ای داشت به گونه‌ای که وضعیت آموزش این درس قابل مقایسه با گذشته نیست. در طی این سه دهه آموزش و پرورش شاهد پیشرفت آموزش این درس و پیدایش منابع متنوع یادگیری در این حوزه بوده است.

اهمیت و فلسفه آموزش زبان عربی و جایگاه آن در ترویج معارف دینی و اسلامی

با ظهور دین مبین اسلام و بعثت پیامبر خاتم حضرت محمد(ص) و نزول قرآن کریم به زبان عربی، این زبان از حصار شبه جزیره عربستان خارج شد. در این بین، ایرانیان از نخستین ملت‌هایی بودند که با آغوش باز اسلام را پذیرفتند و در راه گسترش احکام و مبانی آن و نیز یادگیری زبان عربی و تدوین قواعد آن و یا تألیف کتاب به این زبان، از هیچ کوششی دریغ نمودند.

عالم‌ان ایرانی همچون سیبویه (م ۱۸۰ هجری)، کسائی (۲۰۰ هجری)، اخفش (۲۱۵ هجری)، فراء (قرن سوم)، زجاج (۳۱۰ هجری)، ابن انباری (۳۲۷ هجری)، ابوعلی فارسی (۳۷۷ هجری)، عبدالقاهر جرجانی (۴۷۴ هجری)، خلف احمر (قرن دوم)، ابن تسلیت (قرن سوم)، سیرافی (قرن چهارم)، صاحب‌بن عباد (قرن چهارم)، خطیب تبریزی (قرن پنجم)، زمخشری (قرن ششم)، میدانی (۵۱۸ هجری)، راغب اصفهانی (۵۶۵ هجری)، سکاکی (قرن هفتم)، نجم‌الدین استرآبادی معروف به رضی (قرن هفتم)، تفتازانی (۷۹۱)، سیدشریف جرجانی (۸۱۶ هجری)، فیروزآبادی (۸۱۶ هجری) و... از جمله عالم‌ان ایرانی بودند که به فهم قرآن کریم و احادیث نبوی و ائمه طاهرین (سلام‌الله علیهم) و با نیت یادگیری زبان دین خود به تدوین و تألیف کتبی پیرامون زبان عربی همت گماردند.

شهید بزرگوار مرحوم علامه مطهری (ره) درباره‌ی لزوم توجه به زبان عربی می‌گوید: «زبان عربی، زبان یک قوم نیست، زبان اسلام است. از اهم وظایف ما این است که این زبان را حفظ کنیم. هر فرهنگی و هر تمدنی اگر بخواهد زنده بماند، باید زبانش زنده بماند، اگر زبانش مرد، خودش مرده است... به خدا قسم ما در مقابل زبان عربی وظیفه داریم که این زبان اسلام را حفظ کنیم، نگهداری کنیم...»

با تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با همت و دوراندیشی افرادی چون مرحوم شهید آیت‌الله دکتر بهشتی و شهید با هنر، اصل شانزدهم قانون اساسی به این مهم اختصاص یافت. براساس این اصل آموزش زبان عربی در مقاطع دوره‌ی راهنمایی تحصیلی و متوسطه در کلیه رشته‌ها الزامی شد.

از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی عربی است و یادگیری این علوم بر همه مسلمانان فرض است و از سوی دیگر ادبیات فارسی و متون کهن علمی ما کاملاً با این زبان آمیخته است بدین لحاظ یادگیری زبان عربی برای دانش‌آموزان و تعمیق آن از طریق منابع متنوع یادگیری یک ضرورت است.

تأثیر زبان عربی در زبان و ادبیات فارسی

با ظهور اسلام و پذیرش دین مبین اسلام از سوی ایرانیان و تأثیرپذیری متون نظم و نثر فارسی از کلام الهی و سخنان پیامبر اکرم (ص) و ائمه‌ی معصومین، زبان و ادبیات ایران به تدریج سیر صعودی یافت و تحت تأثیر آموزه‌های متعالی اسلام در قرن ششم به اوج شکوفایی خود رسید. این تأثیرپذیری به گونه‌ای است که امروزه درس زبان و ادبیات ایران بدون آشنایی با قرآن و حدیث و معانی لغات عربی امری محال به نظر می‌رسد. تأثیرپذیری زبان و ادبیات فارسی از کلام وحی و احادیث نبوی و معصومین تنها مفاهیم محدود نشده است، بلکه زبان و ادب فارسی در اغلب علوم ادبی تحت تأثیر زبان قرآن قرار گرفته است. در عین حال تأثیر زبان و ادب فارسی بر زبان و ادب عربی نیز کم نبوده است. از جمله عوامل این تأثیرپذیری می‌توان به چند علت اشاره کرد:

۱. اعتقادات نویسندگان و شاعران به قرآن و احادیث نبوی و ائمه معصومین موجب می‌گردد که آن‌ها در آثار خود به نقل آیات قرآن و احادیث در آثار خود بپردازند.

۲. جایگاه الهی قرآن در نزد مردم و حکومت‌های اسلامی از دیگر عوامل نفوذ زبان وحی در زبان فارسی بود.

۳. از آنجا که قرآن نمونه کامل یک اثر ادبی و الگوی موفق و نمونه‌آعالی تأثیرگذاری بر مخاطب است بدین لحاظ مورد توجه شاعران و نویسندگان هوشیار قرار می‌گرفت. میزان این تأثیرپذیری در برخی آثار شعرایی مانند خاقانی و سنایی بیش از دیگران بوده است. برای مثال سنایی در «حدیقه» که به دنبال تعلیم زهد و تقوا است بسیاری از پیام‌های موجود در اشعارش را با آیات و احادیث مستند کرده است.

۴. گسترش وعظ و خطابه و اقبال عمومی به عرفان و تصوف و ظهور شخصیت‌هایی بی‌نظیر مانند خواجه عبدالله انصاری، مولوی، بایزید بسطامی و عین‌القضات همدانی ضمن قوت و لطافت بخشیدن به ادبیات فارسی موجب شد که شاگردان این افراد نیز در آثار خود آیات و احادیث را منعکس کنند، از این رو می‌بینیم که ادبیات قرن ششم به بعد، عموماً در بردارنده‌ی معارف قرآنی، تفسیر، احادیث و روایات است.

۵. وجود نمونه‌های فراوان از صنایع ادبی در قرآن موجب شده است که شعرا و نویسندگان از آن بهره‌های بسیار گیرند. این تأثیرپذیری نه تنها در آثار و اشعار ادبای قدیم دیده می‌شود بلکه در آثار شعرای معاصر مانند استاد شهریار، مهرداد اوستا و شاعران نوپرداز مانند اخوان ثالث نیز دیده می‌شود.

مطالعه آثار شعرای فارسی زبان از قرن پنجم به بعد حاکی از انعکاس آیات و احادیث در اشکال متنوع نظیر درج کامل، درج ناقص، تضمین، اقتباس، تمثیل، قصه‌گویی، تلمیح و غیره در زبان و ادبیات فارسی است. در بعضی از دواوین شعری آیه‌های قرآن به جای یک مصرع آمده است. به عنوان مثال آیه‌ی شریفه‌ی «بسم الله الرحمن الرحیم» را نظامی به عنوان مصرعی در ابتدای اشعار خود در مخزن‌الاسرار آورده است. اصولاً امروز

نمی‌توان در حوزه تاریخ ادبی ایران اثری را یافت که متأثر از قرآن و حدیث نباشد.

علمای ادب در تدوین علوم ادبی و در طول زمان دست به یک الگوبرداری جدی از قرآن و احادیث زدند. در همه آثاری که از سوی علمای ایرانی و عرب نوشته شده است، شواهد فراوانی از قرآن و احادیث آورده شده است. در برخی از کتاب‌هایی که به زبان فارسی نوشته شده است، گاه مشاهده می‌کنیم که نویسندگان برای یک صنعت ادبی هیچ شاهد مثالی جز آیات قرآنی نیافته‌اند. به یقین می‌توان گفت که ادبیات فارسی نه تنها از لحاظ مضمون، بلکه از لحاظ صناعات ادبی نیز به شدت تحت تأثیر قرآن و زبان عربی قرار گرفته است. در واقع جاذبه‌های زبان و ادبیات فارسی تا حد بسیار زیادی مرهون زیبایی و شکوه کلام الهی و ائمه اطهار است.

رویکردهای مختلف در آموزش زبان عربی

۱. رویکرد ارتباطی

این رویکرد بر یادگیری زبان عربی با هدف توانایی در مکالمه و کسب دیگر مهارت‌های زبانی به‌منظور برقراری ارتباط با اقوام عرب‌زبان تأکید دارد. از رویکرد ارتباطی می‌توان در مقاصد تجاری، توریستی و یا به هنگام سفرهای زیارتی به عتبات عالیات و مکه مکرمه و مدینه منوره استفاده کرد. اگرچه این رویکرد مورد تأکید نظام آموزشی نیست، اما اگر مهارت‌های زبانی بتواند زمینه‌ای برای درک متون دینی فراهم آورد نه تنها مطرود نیست بلکه مورد تأکید هم هست. با توجه به اینکه کتاب‌های کمک‌آموزشی معمولاً فراتر از اهداف برنامه درسی حرکت می‌کنند، ناشران می‌توانند که در این حوزه کتاب‌هایی را با هدف استفاده افراد مختلف تألیف کنند.

۲. رویکرد فهم متون دینی

این رویکرد بر یادگیری زبان عربی با هدف فهم متون دینی نظیر قرآن، احادیث، نهج البلاغه، ادعیه مانند (دعای کمیل، دعای ندبه، دعای ابوحمزه ثمالی، صحیفه‌ی سجادیه و...) و یا کتب فقهی که به زبان عربی تألیف شده است، تأکید دارد.

فلسفه‌ی این رویکرد این است که زبان عربی را باید با هدف فهم قرآن و احادیث اهل بیت پیامبر و فرهنگ اسلامی یاد گرفت. آشنایی با کلام وحی و دریافت معانی و مفاهیم موجود در احادیث، روایات و ادعیه می‌تواند موجبات سعادت دنیوی و اخروی را فراهم کند.

گرایش به سمت رویکرد اخیر به تدریج صورت گرفته است.

اتخاذ رویکرد فهم متون دینی، موجب اتخاذ روش‌های ذیل شده

است:

۱. به خدمت گرفتن قواعد زبانی برای فهم متون درسی شامل متون

قرآنی، نهج البلاغه، ادعیه، احادیث و دیگر متون اسلامی و دینی.

۲. اختصاص بخشی تحت عنوان «کارگاه ترجمه» در هر درس با

هدف به خدمت گرفتن قواعد برای ترجمه و درک و فهم متون.

۳. آموزش معلمان براساس رویکرد فهم متون دینی، در این راستا

تلاش شده است که نظر معلمان به مقوله‌ی ترجمه و درک مفهوم متون دینی جلب شود.

۴. هدایت و توجیه ناشران کتاب‌های کمک آموزشی و تولید منابعی

در راستای رویکرد فهم متون دینی از دیگر اقداماتی بوده است که صورت گرفته است.

اهداف آموزش زبان عربی

مقصد نهایی

تربیت انسان‌هایی آشنا به زبان وحی و احادیث پیامبر و ائمه اطهار و ادعیه و دیگر متون مرتبط دینی.

اهداف کلی آموزش زبان عربی

۱. کسب توانایی در درک معنی و ترجمه‌ی آیات قرآن کریم، ادعیه و احادیث معصومین (ع) و متون فرهنگ اسلامی.
۲. علاقه‌مندی به زبان عربی به عنوان زبان قرآن کریم و زبانی که با زبان فارسی دارای پیوندی ناگسستنی است.
۳. بهره‌گیری از متون دینی و فرهنگ اسلامی جهت ارتقای تربیت اسلامی در متن زندگی.
۴. توانایی درک بهتر متون زبان و ادب فارسی.

اصول حاکم بر آموزش زبان عربی

همان‌گونه که بیان گردید، رویکرد حاکم بر برنامه‌ی درسی زبان عربی درک و فهم متون دینی و فرهنگ اسلامی است. از این‌رو برای تحقق این رویکرد می‌بایست اصول و معیارهایی معین و مشخص مدنظر برنامه‌ریزان درسی و تولیدکنندگان محتوا و معلمان و دیگر عوامل مؤثر در فرایند آموزش قرار گیرد. این اصول عبارتند از:

۱. اجزاء و عناصر برنامه باید با ارزش‌ها و آموزه‌های اسلامی و اخلاقی انطباق و سازگاری داشته باشد.
۲. همه‌ی اجزاء و عناصر باید متأثر از رویکرد فهم متون دینی و اهداف این رویکرد باشد.

۳. آموزش زبان عربی باید در راستای ایجاد علاقه و پیوندهای عاطفی دانش‌آموزان با زبان قرآن به عنوان زبان دین و فرهنگ و تمدن اسلامی و زبان اول جهان اسلام باشد.

۴. در انتخاب محتوا، توجه ویژه به متون و مفاهیم قرآنی و ادعیه ضروری است.

۵. علاوه بر متون قرآنی و روایی، هر نوع متنی که به تحقق ارزش‌های اسلامی و اخلاقی کمک کند و در راستای تحقق اهداف برنامه باشد، شالوده محتوای کتاب درسی زبان عربی را تشکیل می‌دهد.

۶. در تهیه محتوا باید از همه‌ی روش‌های متناسب با رویکرد و اهداف برنامه استفاده شود.

۷. در آموزش زبان عربی از همه‌ی روش‌ها، امکانات و ابزار لازم برای آموزش مؤثر، عمیق و پایدار بهره گرفته خواهد شد.

۸. در فرایند یاددهی - یادگیری، تأکید بر فعالیت، مشارکت و همیاری فراگیران است.

۹. ارزش‌یابی در خدمت یادگیری و در فرایند آموزش است.

۱۰. محتوا با توجه به نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان و با توجه به اهداف عمومی دوره‌ی تحصیلی و موضوعات اخلاقی و تربیتی تولید می‌شود.

۱۱. بر کسب مهارت‌های عملی کاربردی نسبت به دانش نظری تأکید می‌شود.

۱۲. آموزش و تربیت انسانی واجد صلاحیت‌های اخلاقی، تربیتی و حرفه‌ای برای تحقق اهداف برنامه ضروری است.

۱۳. برای تحقق اهداف برنامه، تولید بسته‌ی آموزشی ضروری است.

۱۴. توجه به ارتباط افقی و عمودی دروس دینی، قرآن و عربی در فرایند تولید برنامه.

۱۵. در انتخاب و سازماندهی محتوا، روش‌های تدریس و ارزش‌یابی، از جدیدترین یافته‌های علم آموزش زبان با رویکرد فهم متون دینی استفاده شود.
۱۶. در آموزش، به قواعد صرفی، نحوی و بلاغی ضروری و پرکاربرد در راستای فهم متون اکتفا شود.
۱۷. آموزش نحوه‌ی ساختن و بهره‌گیری از ساختارهای صرفی و نحوی به گونه‌ای باشد که به فهم متون دینی کمک کند.
۱۸. ترجمه‌ی فارسی به عربی صرفاً با هدف تقویت مهارت فهم متون دینی مورد توجه قرار گیرد.
۱۹. در انتخاب محتوا سعی شود که از واژگان، تعبیر و اصطلاحات عربی که در زبان فارسی رایج است استفاده شود.
۲۰. آموزش زبان عربی باید به گونه‌ای باشد که در پایان دوره‌ی تحصیلی، فراگیران به اهداف مورد نظر دست یابند.
۲۱. در آموزش افعال به زمینه‌ی یادگیری و ساخت مطلق صیغه‌های مختلف اعم از افعال ثلاثی مجرد و مزید آموزش داده شود.

جایگاه زبان عربی در دوره‌ی راهنمایی و ارتباط آن با درس قرآن

آموزش زبان عربی از پایه اول دوره راهنمایی آغاز می‌شود و تا پایان دوره‌ی متوسطه ادامه می‌یابد. با توجه به این مطلب که آموزش قرآن از پایه اول ابتدایی شروع می‌شود و همین امر به آشنایی فراگیران با واژگان و عبارات ساده قرآنی می‌انجامد، زبان عربی برای دانش‌آموزان ورودی به این دوره ناآشنا نیست. در طی دوره عمومی آموزش و پرورش و مطابق با آنچه که در راهنمای برنامه درسی آموزش قرآن دوره‌ی راهنمایی تصریح شده است هر یک از دانش‌آموزان باید پس از گذراندن این دوره به «سواد قرآنی» و مؤلفه‌های سه‌گانه‌ی آن دست یابند. این مؤلفه‌ها عبارتند از:

۱. انس با قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن

۲. توانایی خواندن قرآن کریم

۳. توانایی درک معنای عبارات و آیات ساده و پرکاربرد قرآن

با توجه به برنامه مصوب مقرر شد که درس قرآن تنها به روخوانی روان خوانی بپردازد و آموزش قواعد زبان عربی، درک و فهم متون غیرقرآنی شامل متون حدیث، نهج البلاغه، روایات، زیارات، داستان‌ها و متون اخلاقی و اجتماعی، فنون و مهارت‌های ترجمه و درک بلاغتهای قرآنی و دیگر متون عربی، به درس عربی واگذار شود.

تعریف انواع کتاب‌های آموزشی در حوزه‌ی زبان عربی

کتاب‌های آموزشی کتاب‌هایی هستند که به منظور توسعه‌ی یادگیری، افزایش دانش و سواد علمی معلمان و دانش‌آموزان، پرورش مهارت‌های زبانی و غنی‌سازی آموخته‌های شاگردان در زمینه برنامه‌ی درس عربی تألیف و تدوین شده است. این کتاب‌ها که با هدف استفاده از آموزش‌های رسمی و یا غیررسمی به رشته‌ی تحریر درآمده است به دو گروه عمده تقسیم می‌شود:

۱. کتاب‌های آموزشی ویژه معلمان ۲. کتاب آموزشی ویژه

دانش‌آموزان

الف) کتاب‌های آموزشی ویژه معلمان

این کتاب‌ها عبارتند از: ۱. کتاب‌های دانش‌افزایی برای معلمان در زمینه آموزش قواعد صرفی، نحوی و بلاغی، ترجمه، فهم متون، مکالمه ۲. کتاب‌های آموزشی در زمینه روش‌های آموزش زبان عربی ۳. راهنمای معلم یا روش تدریس محتوای یک برنامه‌ی درسی در یک پایه‌ی خاص و ۴. کتاب‌های ارزش‌یابی و سنجش پیشرفت تحصیلی از عملکرد دانش‌آموزان و ۵. کتاب‌های مرجع.

ب) کتاب‌های آموزشی ویژه دانش‌آموزان

این کتاب‌ها عبارت‌اند از: ۱. کتاب‌های دانش‌افزایی پیرامون زبان عربی ۲. یادگیری مهارت‌های زبانی ۳. کتاب‌های کار و فعالیت ۴. کتاب‌های سنجش و ارزش‌یابی.

انواع کتاب‌های آموزشی ویژه معلمان (تعاریف و اهداف)

۱. کتاب‌های آموزشی ویژه معلمان

این نوع از کتاب‌ها به دنبال ارتقای سطح علمی معلمان در زمینه یادگیری زبان و ادبیات عرب و آموزش صرف و نحو بلاغت، ترجمه فهم متون و مهارت‌های زبانی می‌باشد. موضوعات مطرح شده در این کتاب‌ها معمولاً در سطحی فراتر از کتاب‌های درسی ارائه می‌شود. با مطالعه‌ی این‌گونه از کتاب‌ها سطح علمی آنان افزایش می‌یابد.

اهداف کتاب‌های دانش‌افزایی معلمان در زمینه‌ی آموزش زبان و

ادبیات عربی

۱. آشنا کردن معلمان با پیشینه‌ی زبان و ادبیات عرب و سیر تحول آن
۲. آشنایی معلمان با ارزش زبان عربی در یادگیری موضوعات دینی، پیشینه‌ی علمی و فرهنگی مسلمانان و اهمیت آن به عنوان زبان ارتباطاتی بین مسلمانان.
۳. آشنایی با قواعد صرفی، نحوی و بلاغی، ترجمه، فهم متن، مهارت‌های زبانی.
۴. عمق‌بخشی به اطلاعات معلمان و برآورده کردن نیازهای علمی آنان.
۵. آشنایی با سبک‌ها و نوشته‌های عربی (متون دینی و ادبیات جدید).

۲. کتاب‌های آموزشی در زمینه‌ی روش‌های آموزش زبان عربی

این کتاب‌ها معلمان را با رویکردهای مختلف در آموزش زبان عربی، اصول یادگیری و مهارت‌های زبانی (صحبت کردن، خواندن، نوشتن، شنیدن) آشنا می‌کند. آموزش زبان عربی در دنیای امروز می‌تواند با هدف استفاده علمی (یک زبان برای آموزش موضوعات درسی)، کاربردی تجاری، کاربردی محاوره‌ای و یا یادگیری متون دینی مانند (قرآن، احادیث، کتاب‌های فقهی، سیره، اقوال امامان، ادعیه و...) صورت گیرد. بدیهی است رویکرد، اهداف و محتوای آموزشی در هر یک از این نوع کتاب‌ها متفاوت است.

اهداف کتاب‌های آموزشی در زمینه آموزش زبان عربی

- آشنایی با رویکردهای مختلف در آموزش زبان عربی
- آگاهی از روش‌های مختلف در آموزش زبان عربی
- آشنایی با مهارت‌های زبانی و جمله‌های پرکاربرد در موقعیت‌های مختلف و متناسب با هر رویکرد
- پرورش مهارت‌های زبانی (صحبت کردن، خواندن، نوشتن و شنیدن)
- آشنایی با اصول و قواعد صرفی و نحوی در گفتار و نوشتار

۳. کتاب راهنمای معلم یا روش تدریس

کتاب راهنمای معلم کتابی است که معلم را در فرایند تدریس گام‌به‌گام یک درس یاری می‌کند. این نوع از کتاب‌ها معمولاً از دو بخش عمده تشکیل شده است. در بخش اول معلم با اجزای برنامه درسی (رویکردها، اهداف کلی، رئوس محتوا، روش‌های اختصاصی تدریس و شیوه ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران)، طراحی آموزشی (سالانه، ماهانه و هفتگی) و لوازم اجرایی برنامه درسی آشنا می‌شوند. در بخش دوم معلمان با نحوه تدریس هر درس، ساختار دروس، اهداف آموزشی و

انتظارات یادگیری، مراحل تدریس، و نحوه به کارگیری وسایل کمک آموزشی در تدریس مفاهیم هر درس آشنا می‌شوند. گاه در پایان هر درس نیز پاسخ سؤالات متن و پایان درس، تمرینات اضافی و یا معلومات تکمیلی، نکات ترجمه‌ای و نکات صرفی و نحوی برای معلم ارائه شده است.

اهداف آموزشی کتاب‌های راهنمای معلم

- آشنا کردن معلمان با رویکرد و یا رویکردهای برنامه درسی در آموزش زبان عربی
- آگاه کردن معلمان از عناصر برنامه (اهداف، محتوا، روش‌های خاص تدریس در یادگیری زبان عربی و شیوه‌های ارزش‌یابی)
- آشنا کردن معلمان با نحوه طراحی آموزشی و تعیین فعالیت‌های قبل از تدریس، حین تدریس و پس از تدریس
- معرفی وسایل کمک آموزشی در زبان عربی و نحوه‌ی استفاده از این وسایل
- آشنا کردن معلمان با نحوه‌ی تدریس دروس مختلف با بهره‌گیری از روش‌های فعال
- آشنا کردن معلمان با آزمون‌های نمونه، پاسخ صحیح سؤالات و ارائه‌ی اطلاعات تکمیلی

۴. کتاب‌های ارزشیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی برای معلم

این نوع از کتاب‌ها به معلم امکان می‌دهد که با اصول ارزش‌یابی، نحوه‌ی طراحی آزمون، انواع آزمون‌های هدف‌دار با توجه به اهداف شناختی، مهارتی و نگرشی در درس عربی و چگونگی اجرای آزمون‌ها در فواصل زمانی مختلف آشنا شود.

اهداف آموزشی کتاب‌های ارزشیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی برای معلم

۱. آشنایی با مفهوم ارزشیابی و اصول آن
۲. آگاهی از ابزارهای ارزشیابی در زبان عربی متناسب با رویکرد و اهداف برنامه‌ی درسی
۳. آشنایی با انواع آزمون‌ها و نحوه ارزش‌یابی از مهارت‌های زبانی و اجرای تدریجی آن
۴. ایجاد توانایی در طراحی آزمون‌های پیشرفت‌های تحصیلی در زبان عربی با توجه به اهداف برنامه درسی

انواع کتاب‌های آموزشی ویژه‌ی دانش‌آموزان (تعاریف و اهداف)

۱. کتاب‌های دانش‌افزایی دانش‌آموزان در زبان عربی:
کتاب‌هایی هستند که دانش‌آموزان را با ارزش‌های زبان عربی، نکات صرف و نحو به شیوه‌ی ساده و نمونه‌هایی از نظم و نثر با استفاده از مطالب و لغات آموخته شده در دوره‌ی تحصیلی آشنا می‌کند.

اهداف آموزشی

- آگاه کردن دانش‌آموزان با ارزش‌های دینی و فرهنگی و کاربردی زبان عربی
- آگاه کردن دانش‌آموزان با تحولات زبان عربی و تفاوت زبان عربی رایج در متون دینی و زبان عربی محاوره‌ای حال حاضر در کشورهای عربی
- آشنایی با نمونه‌هایی از نثر متون دینی کهن و نمونه‌هایی از نثر جدید

- گسترش واژگان لغت به ویژه لغات پرکاربرد در قرآن احادیث و

متون دینی

- ارائه‌ی اطلاعات دستوری در زمینه‌ی زبان عربی

- ارائه‌ی نمونه‌هایی مناسب از نظم و نثر ساده‌ی زبان عربی متناسب

با اهداف برنامه‌ی درسی و سن مخاطب

۲. کتاب‌های پرورش مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان:

کتاب‌هایی هستند که دانش‌آموزان را با اصول یادگیری مهارت‌های زبان عربی (سخن گفتن، نوشتن، خواندن و شنیدن) و قواعد صرف و نحو در این زبان آشنا می‌کند. این کتاب‌ها بر یادگیری زبان محاوره‌ای رایج در کشورهای عربی تأکید دارد.

اهداف آموزشی

- آگاه کردن دانش‌آموزان با نحوه‌ی یادگیری زبان عربی به شیوه‌ی

خودآموز

- آشنا کردن دانش‌آموزان با نحوه‌ی تلفظ لغات و خواندن جملات

- آشنایی با اصول صرف و نحو به زبان ساده

- آشنایی با جملات محاوره‌ای در زبان رایج کشورهای عربی

۳. کتاب‌های کار و تمرین و فعالیت دانش‌آموزی

کتاب‌هایی که حاوی مجموعه‌ای از فعالیت‌های متنوع و تکمیلی و برگرفته از اهداف برنامه‌های درسی است. این کتاب‌ها با هدف عمق بخشیدن به آموخته‌های فراگیران و تثبیت یادگیری‌ها با توجه به اهداف درسی تألیف و تدوین می‌شود.

اهداف آموزشی

- ارائه‌ی تمرین‌های مناسب و متنوع برای یادگیری مطالب کتاب

درسی

- فراهم کردن فرصت‌هایی برای تفکر از طریق پیدا کردن پاسخ‌ها

- جبران کمبودهای یادگیری از طریق تمرین‌های مکمل

- فراهم کردن شیوه‌های متنوع برای یادگیری

- ارائه‌ی تمرین‌های متنوع با درجات مختلف از ساده تا پیچیده

- آموزش مفاهیم قرآنی، احادیث نبوی و معصومین به شیوه‌ی

غیرمستقیم در قالب تمرینات

- فراهم کردن فرصت‌هایی برای یادگیری از طریق بازی‌های آموزشی

۴. کتاب‌های ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان

این کتاب‌ها حاوی انواع آزمون‌ها و پرسش‌های مختلف با توجه به

اهداف جزئی دروس یک پایه‌ی تحصیلی است. آزمون‌ها عموماً شامل

درک معانی لغات، جملات، نکات گرامری و سایر مهارت‌های زبانی است.

دانش‌آموزان در این کتاب‌ها با انواع آزمون‌های شفاهی، کتبی و عملکردی

(مستمر و پایانی) آشنا می‌شوند.

- ارائه‌ی آزمون‌های متنوع با توجه به اهداف شناختی و مهارتی و

نگرشی دروس یک پایه

- ارائه‌ی آزمون‌های خلاق

- رساندن دانش‌آموزان به چیرگی در یادگیری اهداف برنامه‌ی درسی

- ایجاد آمادگی برای کسب موفقیت تحصیلی

۵. کتاب‌های مرجع برای دانش‌آموزان

کتاب‌هایی که دانش‌آموزان را با معانی لغات عربی و اصول صرف و

نحو با استفاده از مثال‌های روشن آشنا می‌کند. این کتاب‌ها به‌عنوان منابع

و مراجع می‌تواند برای یادگیری زبان عربی مورد استفاده دانش‌آموزان قرار گیرد.

اهداف آموزشی

- آشنایی با معنای لغات پرکاربرد در برنامه‌های درسی، قرآن و زبان

عربی

- شناخت صرف و نحو عربی با توجه به سن مخاطب

اهداف آموزش زبان عربی در پایه اول راهنمایی

الف) حوزه‌ی دانشی

۱. آشنایی با واژگان پرکاربرد در متون دینی
۲. آشنایی با ساختارهای ساده و پرکاربرد قرآنی و ترجمه‌ی آن‌ها
۳. آشنایی با اسم مذکر و مؤنث، اسم‌های مفرد و جمع و انواع جمع، ضمائر منفصل، (هو، هی، انت، انت، انا، نحن) و نیز صیغه‌های ماضی مرتبط با ضمائر فوق
۴. آشنایی با جمله‌های خبری و استفهامی
۵. بیان مفاهیم ارزشی (دینی، اخلاقی و تربیتی)
۶. بیان ارتباط و پیوند میان زبان عربی و زبان فارسی.

ب) حوزه‌ی مهارتی

۱. درست‌خوانی و روان‌خوانی متون عربی در سطح آموخته‌ها
۲. ترجمه‌ی واژگان آموخته شده با توجه به تغییرات آن‌ها از لحاظ عدد (مفرد، مثنی و جمع)
۳. فهم و ترجمه‌ی عبارات ساده‌ی عربی با استفاده از آموخته‌ها
۴. استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و سخنان پندآموز رایج در

زبان عربی

ج) حوزه‌ی نگرشی

۱. ایجاد نگرش مثبت نسبت به زبان قرآن
۲. تقویت انس با قرآن کریم از طریق بهره‌گیری از متون عرب حاوی پیام‌های ارزشی

۳. ایجاد نگرش مثبت نسبت به سهولت یادگیری زبان قرآن
۴. تقویت انگیزه‌ی دانش‌آموزان به کسب ارزش‌های دینی از طریق انتخاب محتوا و آموزش آن مبتنی بر نظام تعلیم و تربیت اسلامی.

اهداف آموزش زبان عربی در پایه‌ی دوم راهنمایی

الف) حوزه‌ی دانشی

۱. آشنایی با تعداد بیشتری از واژگان پرکاربرد در متون دینی
۲. آشنایی با ساختارهایی که نسبت به پایه‌ی اول حاوی واژگان و ترکیبات بیشتری هستند و به همراه ترجمه‌ی آنها
۳. آشنایی با فعل ماضی (مثبت و منفی)، فعل ماضی و مستقبل (مثبت و منفی)، ضمائر منفصل (هم، هن، اتم، انتن)، کلمات هم‌خانواده، ریشه و وزن کلمات
۴. بیان مفاهیم ارزشی (دینی، اخلاقی، تربیتی)
۵. بیان ارتباط و پیوند میان زبان عربی و زبان فارسی

ب) حوزه‌ی مهارتی

۱. درست‌خوانی و روان‌خوانی متون عربی با در نظر داشتن اسلوب‌های خبری
۲. ترجمه‌ی واژگان و عبارات ساده‌ی عربی با توجه به تغییرات آنها از لحاظ عدد، زمان (ماضی، مضارع و مستقبل) و جنس در موقعیت‌های جدید

۳. به کارگیری کلمات هم‌خانواده به عنوان راهی برای حدس معانی واژگان و عبارات

۴. استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و امثال رایج در زبان عربی

ج) حوزه‌ی نگرشی

اهداف این حوزه تکرار اهداف نگرشی پایه اول راهنمایی است.

اهداف آموزش زبان عربی در پایه‌ی سوم راهنمایی

الف) حوزه‌ی دانشی

۱. آشنایی با تعداد بیشتری از واژگان پرکاربرد در متون دینی
۲. آشنایی با ساختارهایی که نسبت به گذشته حاوی واژگان و ترکیبات بیشتری هستند به همراه ترجمه‌ی آن‌ها
۳. آشنایی فعل امر مخاطب، صیغه‌های نهی، جمله‌شناسی (مبتدا و خبر، فعل، مفعول، علائم اصلی اعراب، لازم و متعدی و جار و مجرور)
۴. بیان مفاهیم ارزشی (دینی، اخلاقی و تربیتی)
۵. بیان ارتباط و پیوند میان زبان عربی و زبان فارسی.

ب) حوزه‌ی مهارتی

۱. درست‌خوانی و روان‌خوانی متون عربی با تأکید بر تلفظ صحیح حروف و نیز اسلوب‌های امر و نهی و استفهام
۲. ترجمه‌ی واژگان و اعراب، لازم و متعدی
۳. به کارگیری کلمات هم‌خانواده به عنوان راهی برای حدس معانی واژگان و عبارات
۴. توانایی درست‌نویسی واژگان با هدف تقویت املا‌ی فارسی
۵. استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و سخنان و امثال رایج در زبان عربی.

ج) حوزه‌ی نگرشی

اهداف این حوزه به شرح اهداف حوزه‌ی پایه اول می‌باشد.

رئوس مطالب آموزش زبان عربی در دوره‌ی راهنمایی

مفاهیم درسی در برنامه‌ی درسی آموزش زبان عربی در حول و حوش مفاهیم، موضوعات و مهارت‌هایی نظیر ترجمه و درک و فهم جملات عربی، نکات دستوری، ارتباط میان زبان عربی و فارسی، استفاده کاربردی از آیات، روایات، تعابیر و امثال رایج عربی، شناخت جایگاه و نقش زبان عربی، روان‌خوانی و ارزش‌های دینی سازماندهی شده است.

پایه‌ی اول راهنمایی

۱. ترجمه و درک و فهم عبارات

ترجمه عبارات ساده از قرآن کریم، احادیث، ادعیه و متون فرهنگ اسلامی متناسب با نکات دستوری شامل مفرد، جمع، ضمائر منفصل (هو، هی، انت، انا، نحن) و صیغه‌های ماضی مرتبط با ضمائر مذکور و نیز جمله‌های خبری و استفهامی)

پایه‌ی دوم راهنمایی

ترجمه متناسب با نکات دستوری، ماضی، مضارع و مستقبل (مثبت و منفی)، ضمائر منفصل (هم، هن، انتم، انتن)، کلمات هم‌خانواده

پایه‌ی سوم راهنمایی

ترجمه متناسب با نکات دستوری، امر مخاطب، صیغه‌های نهی، مبتدا و خبر، فاعل، مفعول، لازم، متعدی، جار و مجرور

۲. نکات دستوری

پایه‌ی اول راهنمایی

اسم مذکر و مؤنث، اسم مفرد، جمع و انواع آن، ضمائر منفصل (هو، هی، انت، انا، نحن) و صیغه‌های ماضی مرتبط با ضمائر (غایب، غایبه، مخاطب، مخاطبه، متکلم وحده، متکلم مع‌الغیر) جمله‌های خبری و استفهامی (من، ما، هل، این)

پایه‌ی دوم راهنمایی

فعل ماضی (مثبت و منفی در صیغه‌های غائبین، غائبات، مخاطبین، مخاطبات) مضارع مثبت و منفی در تمام صیغه‌ها به جز صیغه‌های مثنی ضمائر منفصل (هم، هن، انتم، انتن)، ضمائر متصل (ه، ها، ک، ی، نا، هم، هن، کم، کن)، ریشه‌شناسی و وزن کلمات و معرفی قالب‌های صرفی، کلمات هم‌خانواده پرکاربرد و رایج در زبان عربی و فارسی

پایه‌ی سوم راهنمایی

امر مخاطب به جز صیغه‌های مثنی، صیغه‌های نهی، جمله‌شناسی شامل مبتدا و خبر، فاعل، مفعول‌به، علایم اصلی اعراب، لازم و متعدی، جار و مجرور، لای جزم (نهی)

۳. استفاده از آیات، روایات، تعابیر و عبارات پندآموز

پایه‌ی اول، دوم و سوم راهنمایی

بیان برخی واژگان و تعابیر عربی پرکاربرد در زبان و ادب فارسی به اضافه‌ی پیام‌های قرآنی و روایی و سخنان پندآموز رایج در زبان عربی

۴. جایگاه و نقش زبان عربی در تمدن اسلامی به ویژه در

زبان و ادب فارسی

پایه‌ی اول راهنمایی

توضیح جایگاه زبان عربی در زبان و ادب فارسی از طریق بیان فراوانی واژگان عربی به کار رفته در متون کتب درسی، علمی و ادبی

پایه‌ی دوم راهنمایی

اشاره به توصیه‌ی بزرگان دین برای یادگیری زبان عربی، اشاره به برخی از دانشمندان ایرانی که به زبان عربی کتاب نوشته‌اند.

پایه‌ی سوم راهنمایی

ارائه‌ی برخی از متون نظم و نثر ملمع از شاعران بزرگ ایرانی

۵. درست‌خوانی

پایه‌ی اول، دوم و سوم راهنمایی

درست‌خوانی و روان‌خوانی متون عربی

– مکالمه

– فهم آیات قرآن و دیگر متون دینی

– متن‌خوانی براساس درک و فهم متن (آموزش فهم متن)

پاورقی

۱. منظور از عبارات ساده عباراتی است که:

الف) واژگان آن پرکاربرد و دارای ساختار صرفی باشد.

ب) از ساختاری برخوردار باشد که با داشتن معنای واژگان و استفاده از آموخته‌های قبلی بتوان معنای عبارت را درک کرد.

۲. منظور از تلفظ صحیح واژگان، رعایت حرکات اعراب و تلفظ صحیح حروف خاص عربی است، و نه آموزش قواعد و اصول علم تجوید.

۳. مراد از انس با قرآن کریم در برنامه‌ی درسی ایجاد زمینه انس از طریق انتخاب عبارات ساده‌ی قرآنی و مضامین آموزشی مناسب با مخاطبان است به گونه‌ای که

دانش‌آموزان با بهره‌گیری از آموخته‌های خود در زبان عربی بتوانند آن عبارات را درک نموده و بدین‌وسیله زمینه‌ی انس با قرآن کریم در آن‌ها ایجاد شود.

منابع

۱. راهنمای برنامه‌ی درسی عربی در دوره‌ی راهنمایی و متوسطه، شورای برنامه‌ریزی درسی گروه عربی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، ۱۳۸۸
  ۲. کتاب معلم، راهنمای تدریس عربی دوره‌ی راهنمایی پایه‌ی اول، دوم و سوم، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، ۱۳۸۴-۱۳۸۱
  ۳. آموزش زبان عربی از راه بازی و سرگرمی، قاسم کریمی، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۰
  ۴. فرهنگ دانش‌آموز، عربی فارسی و فارسی عربی، عیسی متقی‌زاده، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۷
  ۵. کتاب کار عربی پایه‌های اول تا سوم راهنمایی، عبدالعلی آل بویه و عادل اشکبوس، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۷
  ۶. اولین صرف و نحو عربی منظوم به فارسی، عباس جعفریان، انتشارات ساحل ۱۳۸۳
7. The International Encyclopedia of Curriculum, **Arabic Education**.
E.M.Badawi, 1994, Page 605

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های دانش‌افزایی عربی برای معلمان

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					معلمان را با پیشینه‌ی زبان و ادبیات عرب آشنا می‌کند.	۱
					به اهمیت زبان عربی به عنوان یک زبان ارتباطی بین مسلمانان توجه کرده است.	۲
					نقش زبان عربی را در یادگیری موضوعات دینی و آشنایی با پیشینه علمی و فرهنگی مسلمانان روشن کرده است.	۳
					معلمان را با مسائل صرف و نحو در زبان عربی و قواعد آن آشنا می‌کند.	۴
					به نیازهای علمی معلمان عربی برای آموزش مؤثرتر زبان عربی به دانش‌آموزان توجه کرده است.	۵
					معلمان را با سبک‌ها و نوشته‌های عربی در ادبیات جدید و معاصر زبان عربی آشنا می‌کند.	۶
					محتوا از دقت و انسجام علمی لازم برخوردار است.	۷
					محتوای کتاب به روز است و از صحت علمی برخوردار است.	۸
					محتوای کتاب علاقه معلم را به مطالعه بیش‌تر زبان عربی افزایش می‌دهد.	۹
جمع						
جمع کل						

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های آموزشی در زمینه‌ی روش‌های آموزش زبان عربی برای معلمان

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					معلمان عربی را با رویکردهای مختلف در آموزش زبان عربی آشنا می‌کند.	۱
					روش‌های جدید و مؤثری را در آموزش زبان عربی پیشنهاد می‌کند.	۲
					به تقویت مهارت‌های زبانی با توجه به اهداف برنامه‌ی زبان عربی توجه کرده است (خواندن، نوشتن، صحبت کردن و شنیدن).	۳
					به اصول و قواعد مطرح در روانشناسی رشد در زمینه‌ی آموزش زبان‌ها توجه کرده است.	۴
					نحوه‌ی تدریس اصول و قواعد زبان عربی را به شیوه‌های نو و مؤثر مطرح کرده است.	۵
					روش‌های مطرح شده از نظر علمی معتبر و کارآمد است.	۶
					کتاب از نظم منطقی برخوردار است.	۷
					اطلاعات سودمند و جدیدی را در اختیار معلمان زبان عربی قرار می‌دهد.	۸
					محتوای کتاب معلم را در جهت حل مشکلات یادگیری دانش‌آموزان در درس عربی کمک می‌کند.	۹
						جمع
						جمع کل

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های راهنمای معلم در تدریس آموزش زبان عربی

نام کتاب: _____ ناشر: _____ کد: _____

ردیف	ویژگی‌ها	۵ بسیار زیاد	۴ زیاد	۳ متوسط	۲ کم	۱ بسیار کم
۱	اهمیت آموزش زبان عربی را برای معلمان در ابعاد مختلف روشن کرده است.					
۲	معلمان را با رویکردهای برنامه‌ی درسی در آموزش زبان عربی آشنا می‌کند.					
۳	معلمان را با اهداف کلی برنامه‌ی آموزش زبان عربی و رئوس کلی مطالب در دوره‌ی تحصیلی آشنا می‌کند.					
۴	معلمان را با عناصر برنامه‌ی درسی زبان عربی (اهداف، محتوا، روش‌های خاص و شیوه‌های ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران) آشنا می‌کند.					
۵	روش‌های مطرح شده زمینه‌ی مشارکت دانش‌آموز را در فرایند یادگیری فراهم می‌آورد.					
۶	معلمان را با نحوه‌ی تدریس مفاهیم دروس مختلف به روش‌های فعال آشنا می‌کند.					
۷	روش‌های پیشنهادی اهداف برنامه و مهارت‌های زبانی را تقویت می‌کند.					
۸	معلمان را به نحوه‌ی ارزشیابی از آموخته‌های فراگیران در درس عربی با توجه به اهداف و رئوس جزئی محتوای دروس آشنا می‌کند.					
۹	توانمندی معلمان را در طراحی درس افزایش می‌دهد.					
۱۰	معلم را در ساخت و استفاده از ابزارهای کمک آموزشی در آموزش زبان عربی راهنمایی می‌کند.					
۱۱	پیشنهادهایی برای یادگیری بهتر درس عربی توسط دانش‌آموزان در اختیار معلم قرار می‌دهد.					
۱۲	پیشنهادهایی برای معلم در جهت خواندن صحیح متون عربی و درک معانی آن در اختیار معلم قرار می‌دهد.					
۱۳	اطلاعات تکمیلی در زمینه‌ی آموزش زبان عربی در اختیار معلمان قرار می‌دهد.					
	جمع					
	جمع کل					

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های ارزشیابی و سنجش پیشرفت تحصیلی در درس عربی برای معلم

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					معلم را با مفهوم ارزشیابی و اصول آن آشنا می‌کند.	۱
					شیوه‌ها و ابزارهای ارزشیابی مطرح شده در برنامه با معیارهای مطرح شده در راهنمای برنامه‌ی درسی منطبق است.	۲
					آزمون‌های مطرح شده ضمن تنوع، با اهداف مصوب برنامه‌ی آموزشی عربی منطبق است.	۳
					در ارزشیابی به انواع مهارت‌های زبانی توجه کرده است.	۴
					نوآوری در طراحی آزمون‌ها دیده می‌شود.	۵
					بارمندی نمره‌ی هر مبحث از برنامه را با توجه به اهمیت هر بخش و آخرین دستورالعمل مصوب پیشنهاد کرده است.	۶
					سوالات از ساده به مشکل طراحی شده است.	۷
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های آموزشی ویژه‌ی دانش‌آموزان

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					دانش‌آموزان را با ارزش‌های دینی، فرهنگی و کاربردی زبان عربی آشنا می‌کند.	۱
					دانش‌آموزان را با تحول زبان عربی در دوران پس از انقلاب اسلامی تا حال حاضر به نحو مختصر و موجز آشنا می‌کند.	۲
					به تفاوت زبان عربی رایج در متون دینی و محاوره‌ای حال حاضر در کشورهای عربی توجه کرده است و مثال‌هایی در این موارد را مطرح کرده است.	۳
					نمونه‌هایی از متن‌های کهن عربی و نثر جدید عربی را متناسب با سن مخاطب مطرح کرده است.	۴
					از واژگان پرکاربرد در قرآن، احادیث و متون دینی استفاده کرده است.	۵
					از واژگان مطرح شده در کتاب درسی استفاده کرده است.	۶
					دانش‌آموزان را با نحوه‌ی یادگیری زبان عربی آشنا می‌کند.	۷
					نمونه‌های مناسبی از نظم و نثر ساده، زبان عربی متناسب با اهداف برنامه‌ی درسی را مطرح کرده است.	۸
					محتوای تهیه شده متناسب با دانش‌آموز است.	۹
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های پرورش مهارت‌های زبانی برای دانش‌آموز

نام کتاب: _____ ناشر: _____ کد: _____

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					ابعاد مهارت‌های زبانی را تشریح کرده است.	۱
					روش‌های نیل به اهداف هر مهارت را به نحو مؤثر و منطبق با اصول زبان‌آموزی مطرح کرده است.	۲
					دانش‌آموزان را با نحوه یادگیری زبان عربی به شیوه‌ی خودآموز آشنا می‌کند.	۳
					دانش‌آموزان را با نحوه‌ی تلفظ لغات و خواندن جملات ساده آشنا می‌کند.	۴
					نمونه‌هایی از آیات و احادیث را متناسب با سن مخاطب برای ترجمه به زبان فارسی و یا بالعکس مطرح کرده است.	۵
					نمونه‌هایی از جملات محاوره‌ای در زبان عربی رایج در کشورهای عربی مطرح کرده است.	۶
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های کار و تمرین فعالیت‌های دانش‌آموزی

نام کتاب: _____ ناشر: _____ کد: _____

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					اهداف تفصیلی برنامه درس عربی در پایه‌ی مربوطه را مطرح کرده است.	۱
					فعالیت‌ها و تمرین‌ها در راستای اهداف برنامه مطرح شده است.	۲
					از آیات قرآنی و احادیث پیامبر و معصومین (ع) به نحو مطلوب استفاده کرده است.	۳
					فعالیت‌ها و تمرین‌ها از تنوع لازم برخوردار است.	۴
					تمرین‌ها دارای درجات مختلفی از سادگی و پیچیدگی است.	۵
					از بازی برای آموزش مفاهیم استفاده کرده است.	۶
					از تصاویر و نقاشی‌های آموزشی استفاده کرده است.	۷
					فعالیت‌ها و تمرین‌ها زمینه‌ی لازم را برای تفکر در پیدا کردن پاسخ سوالات فراهم می‌کند.	۸
					جمع	
					جمع کل	

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های سنجش و ارزشیابی دانش‌آموز در درس عربی

کد:

ناشر:

نام کتاب:

۱ بسیار کم	۲ کم	۳ متوسط	۴ زیاد	۵ بسیار زیاد	ویژگی‌ها	ردیف
					آزمون‌ها از تنوع لازم برخوردار است.	۱
					آزمون‌ها، در راستای اهداف مهارتی، دانشی و نگرش زبان عربی طرح شده است.	۲
					آزمون و اهداف متنوع و جزئی دروس مختلف را زیر پوشش قرار می‌دهد.	۳
					از آیات قرآنی و احادیث نبوی و معصومین برای درک مهارت‌های زبانی استفاده کرده است.	۴
					در طراحی آزمون‌ها به ارزشیابی از صرف و نحو و قواعد آموزش عربی در پایه مورد نظر توجه کرده است.	۵
					خلاقیت در طرح آزمون‌ها دیده می‌شود.	۶
					تلاش کرده است تا ارزش‌های دینی و اخلاقی را از طریق تمرین‌ها به بیان غیر مستقیم آموزش دهد.	۷
					آزمون‌ها دارای درجات مختلفی از سادگی تا دشواری هستند.	۸
						جمع
						جمع کل

معیارهای ارزشیابی کتاب‌های مرجع برای دانش‌آموزان در درس عربی

نام کتاب: _____ ناشر: _____ کد: _____

۱	۲	۳	۴	۵	ویژگی‌ها	ردیف
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
					دانش‌آموزان را با اهمیت عربی در بعد دینی و ارتباطی آشنا می‌کند.	۱
					از لغات پرکاربرد در برنامه‌های درسی قرآن و احادیث نبوی استفاده کرده است.	۲
					از آیات قرآنی و احادیث نبوی و معصومین استفاده کرده است.	۳
					دانش‌آموزان را با مسائل صرف و نحو عربی و متناسب با اهداف برنامه آشنا می‌کند.	۴
					محتوای تهیه شده به تقویت یادگیری برنامه درسی کمک می‌کند.	۵
					به کنجکاوی‌های دانش‌آموز درباره زبان عربی پاسخ می‌دهد.	۶
					به پرسش‌هایی که دانش‌آموز به هنگام مطالعه کتاب عربی با آن مواجه است پاسخ می‌دهد.	۷
					اطلاعات مدونی از نیازهای دانش‌آموز در درس عربی و در پایه و دوره مربوط ارائه می‌کند.	۸
					علاقه‌ی مخاطب را به مطالعه‌ی درس عربی افزایش می‌دهد.	۹
					با استفاده از نمونه‌های متناسب نظم و نثر متناسب با سن فراگیر، دانش‌آموز را با نقش زبان عربی در زندگی فردی آشنا می‌کند.	۱۰
					نمونه‌هایی جذاب مطرح کرده است که شوق مطالعه کتاب‌های عربی را در دانش‌آموزان مطرح می‌کند.	۱۱
					مطالب کتاب با زندگی مخاطب ارتباط دارد.	۱۲
						جمع
						جمع کل

مجموعه راهنماهای تولید کتاب‌های آموزشی می‌کوشد تا یافته‌های علمی کاربردی و دیدگاه‌های صاحب‌نظران درباره‌ی سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی را برای استفاده‌ی نویسندگان، ناشران و سایر پدیدآورندگان کتاب‌های آموزشی ارائه کند.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات کمک‌آموزشی
دبیرخانه سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی